

¹Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне.

УПРАВЛІННЯ ГРАНТОВИМИ ПРОЄКТАМИ В УКРАЇНІ: ІННОВАЦІЇ В АГРАРНОМУ ПРИРОДОКОРИСТУВАННІ

У статі наведено методологічні, інноваційні соціо-еколого-економічні напрями щодо розробки й реалізації грантових проєктів у світі та ЄС. Серед головних переваг щодо підготовки та реалізації грантових проєктів для агробізнесу та сфери природокористування визначено: інновації у відповідних галузях та методологія написання; врахування соціо-еколого-економічних явищ і тенденцій; діджиталізація економіки й суспільного життя; технології «Індустрія 5.0»; ресурсна й енергетична ефективність бізнесів; управління економікою й соціалізація різних верств населення; відновлення держави після війни; синергія між різними інституціями і галузями діяльності.

Ключові слова: грант; управління проєктами; аграрне природокористування; діджиталізація; інновації.

Вступ. В умовах євроінтеграції Україна набула низку грантових можливостей для багатьох сфер економіки та охорони навколишнього природного середовища (НПС). Значна їх частка має на меті зробити агробізнес привабливим для молоді й громад адже перед світовим сільським господарством стоїть важливе завдання: прогнати населення планети, що постійно зростає, в умовах несприятливої зміни клімату. За останніми оцінками, до 2050 року глобальний попит на продовольство зростає на 70%, що потребує інвестицій в аграрний бізнес на суму близько 80 мільярдів доларів для забезпечення продовольством зростаючої кількості населення планети [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над розробкою науково-методичних засад й проєктів екологізації сільськогосподарського виробництва працювали: Будзяк О. С., Горланчук В. В., Гуроров О. І., Зіновчук Н. В., Ілляшенко С. М., Купінець Л. Є., Кучер А. В., Тараріко Ю. О., Тихонов А. Г.,

Скрипчук П. М., Ходаківська О. В., Шкуратов О. І., Шубравська О. В. та інші [1–8]. Їх дослідження, розробки та пропозиції спрямовані на перспективні бізнес-моделі аграрного виробництва та природокористування.

Вимоги до ведення аграрного бізнесу, що відповідають грантовим проєктам ЄС наведено у звітах ФАО, ООН та їх підрозділів, наприклад, Ініціативи G20 – Робоча група з вивчення питань «зеленого» фінансування та GreenInvest, Центр ОЕСР з «зелених» інвестицій (Centre on Green Finance and Investment) тощо.

Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 1291/2013 встановлює Рамкову програму з наукових досліджень та інновацій «Горизонт». Програма «Горизонт» підтримує створення та функціонування Європейського науково-дослідного простору, який забезпечує вільний обіг наукових знань, технологій та мобільність дослідників через зміцнення співпраці між ЄС та державами-членами й між самими державами-членами шляхом застосування узгодженого набору правил [9].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Головними напрямками проєктної діяльності для подачі грантів щодо раціонального природокористування, агробізнесу, концептуальних положень «Індустрії 5.0» є: оптимізація природокористування (найбільше щодо водокористування і землекористування); соціальні й економічні наслідки для суспільства; відповідальність землекористувачів й впровадження організаційних і агротехнічних заходів. Тому необхідні: навички й знання європейських вимог щодо перспективних програм й відповідних тем грантових конкурсів, діджиталізації аграрного бізнесу, розвиток нішевих бізнесів й малого фермерства, космічний моніторинг та оцінка земель, оцінка ризиків та страхування, в тому числі, для банків.

Постановка завдання. Зазначені не вирішені раніше тенденції в аграрному бізнесі, євроінтеграція, тенденції на ринку земель призводять до необхідності розробки ефективних проєктів щодо: прогнозування дохідності агробізнесу. Тому, з метою підвищення еколого-економічної ефективності агробізнесу та процесів його екологізації необхідно розробляти інновації у сільському господарстві щодо продовольчих систем які відрізняються від інновацій у багатьох інших секторах. Адаптація до місцевих екологічних, економічних, кліматичних, природних та соціальних умов є критично важливою для процесу інновацій, наприклад: тематики запиту споживачів (за умови входження України до ЄС й громад які будуть відповідати за природокористування на

підпорядкованих територіях) та щодо всіх сфер бізнесу; охоплення регіональних або локальних явищ і процесів в проєктах які подаються на конкурс; територіальна детальність і змістовна глибина проєктів з агробізнесу тощо.

Методи досліджень: теоретико методологічні (узагальнення світового досвіду); методико організаційні (оцінка реалізованих програм і проєктів); абстрактно-логічний; системний аналіз (формування узагальненої системи показників до подачі й реалізації проєктів й грантових пропозицій); проєктного аналізу та ін.

Виклад основного матеріалу. Європейська Комісія приймала стратегічні плани для Horizon Europe, який встановлює пріоритети досліджень та інновацій для сталого майбутнього спільноти країн. Стратегічні плани були підготовлені у рамках широкого процесу спільного проєктування за участі Європейського парламенту, держав-членів, зацікавлених сторін та громадськості в цілому. Стратегічний план визначає орієнтації на спрямування інвестицій та грантових програм. Процес стратегічного планування зосереджується, зокрема, на другому напрямі програми «Горизонт Європа» — «Глобальні виклики та європейська промислова конкурентоспроможність», а також охоплює відповідні заходи в інших напрямках та частину «Розширення участі та зміцнення Європейського дослідницького простору».

Як правило, такі плани спрямовані на сприяння за допомогою науково-дослідних та інноваційних дій пріоритетам ЄС, включаючи кліматично нейтральну та «зелену» Європу, пристосовану до цифрової ери. Також багато програм і проєктів пов'язані з темою відновлюваної енергетики, вуглецевих квот і податків, а саме управління ланцюжками постачання. Значна увага приділена стійкості до змін клімату та врахування можливих наслідків руйнівних природних катаклізмів і заходів для їхнього запобігання та пом'якшення. Розвиток інфраструктури для переходу на зелені стандарти стане ключовим аспектом, зобов'язуючи бізнеси інвестувати в нове обладнання та перебудовувати процеси відповідно до зелених стратегій та положень «Індустрії 5.0». Отже, зелений промисловий перехід – обов'язкова вимога фактично у всіх проєктах прямим або опосередкованим способом.

Натепер грантові проєкти ЄС мають цінність через свою міждисциплінарність, мають синергію через взаємопроникнення (наприклад, нанотехнології, безпека, інформаційні технології, «Індустрія 5.0») і що найбільш актуально – причинами їх виникнення, функціонуванням та положеннями, щодо поліпшення будь-якої

підсистеми не повинно відбуватися за рахунок погіршення стану інших підсистем. Запровадження інноваційної стратегії розвитку демократичних країн світу та у майбутньому – України це гармонізація життєдіяльності суспільства та НПС, збереження природного капіталу, що вимагає методологічного вдосконалення існуючих систем нормативного забезпечення та розвитку складових геоуправління в аграрному секторі економіки, зокрема.

Цінність проєктного підходу у грантових програмах в їх єдиному комплексі, що дає синергетичний ефект для політичних, економічних, національних пріоритетів та в цілому ЄС щодо врахування: прямої вартості та якості природного капіталу взагалі і кожного його ресурсу зокрема; непрямой вартості, як комплексу умов і стану НПС та економіки регіону (держави); вартості відкладеної альтернативи – потенційні вигоди від використання в майбутньому вимог сертифікації (сертифікована аграрна продукція, вуглецева сертифікація, системи менеджменту, сільськогосподарські землі і ліси, природно-господарські системи) так, як що раз більшої ваги набуває така інформація в глобальному суспільстві та економіці.

Інтернаціоналізація економік країн визначається науково-технічним розвитком світового виробництва та поширенням інновацій. Натепер виникає наднаціональний інформаційний простір, що потребує інформації про економічні, екологічні, соціальні та інші реалії зокрема щодо і адміністративних утворень (населений пункт, район, область, регіон), складних природно-антропогенних комплексів тощо.

Завданнями ЄС у грантовій діяльності щодо агробізнесу і охорони НПС і надалі буде: системно-екологічний аналіз інформації про стан об'єктів НПС та в цілому природного капіталу, забезпечення ефективного функціонування систем екологічного менеджменту та органів самоврядування; напрацювання незалежної, достовірної інформації щодо територіально-господарських об'єктів та адміністративних утворень у цілому; ефективне вирішення існуючих екологічних проблем, а також попередження їх виникнення в майбутньому; реалізація екологічного імперативу розвитку ЄС, формування соціально орієнтованої ринкової економіки, яка гарантуватиме громадянам високу якість життєзабезпечення та екологічно безпечне НПС; прогнозування змін клімату та агробізнесу при різних варіантах розвитку та оптимізація аграрного природокористування; перехід на ноосферну модель взаємодії суспільства та природи; створення позитивного іміджу регіонів та інформаційного забезпечення для залучення інвестицій.

Тобто проєкти та грантові програми все більше будуть направлені на НПС (земельні і водні сліди і вартість продукції, вуглецеві квоти з 2026 року і розрахунок екологічних податків тощо), а в перспективі за системно-екологічним підходом (вимоги стандартів серії ДСТУ ISO 14 000 «Управління навколишнім середовищем») будуть стосуватися все більше агросфери, цілісних ландшафтів, територій, адміністративних одиниць тощо. Проєкти будуть направлені на розробку екологічно орієнтованих життєвих циклів продукції, послуг, систем менеджменту так і територій як потреба виживання в умовах змінюваного зовнішнього середовища: інвестиційно-інноваційна привабливість; світові стандарти у яких мета підпорядковується методологічним засадам якості життєзабезпечення; поєднує регулятори стимулювання, компенсування і примусу (рис. 1).

У напрямку діджиталізації ідеї проєктної та грантової діяльності у ЄС та світі вже формуються у напрямку глобальних інформаційно-комунікаційних платформ, наприклад, Onesoil або EOS Data Analytics із місією «Проблеми на Землі – рішення в космосі». Такі ресурси і є платформами геопросторових даних як інструментів для забезпечення сталого розвитку агробізнесу у всьому світі. Це реальний й прибутковий бізнес діяльність якого може бути орієнтиром розвитку місії грантових й проєктних ідей. Деталізація проєктів буде відбуватись у створенні універсальних інструментів, здатних інтегрувати відомості екологічного, економічного та агровиробничого характеру на різних рівнях виробництва, представляти актуальну для споживача інформацію у вигляді готових рішень (соціального, економічного й екологічного обґрунтування, вирішення проблемних питань в країнах та економічних союзах, доступу до веб-ресурсів, обґрунтування та оцінки ефективності управлінських рішень та бізнесу тощо. Такі світові фірми є партнерами на практиці суб'єктів проєктної та грантової діяльності. Ставши партнером EOS Data Analytics, можливо отримати доступ до готової багатофункціональної платформи землеробства [10].

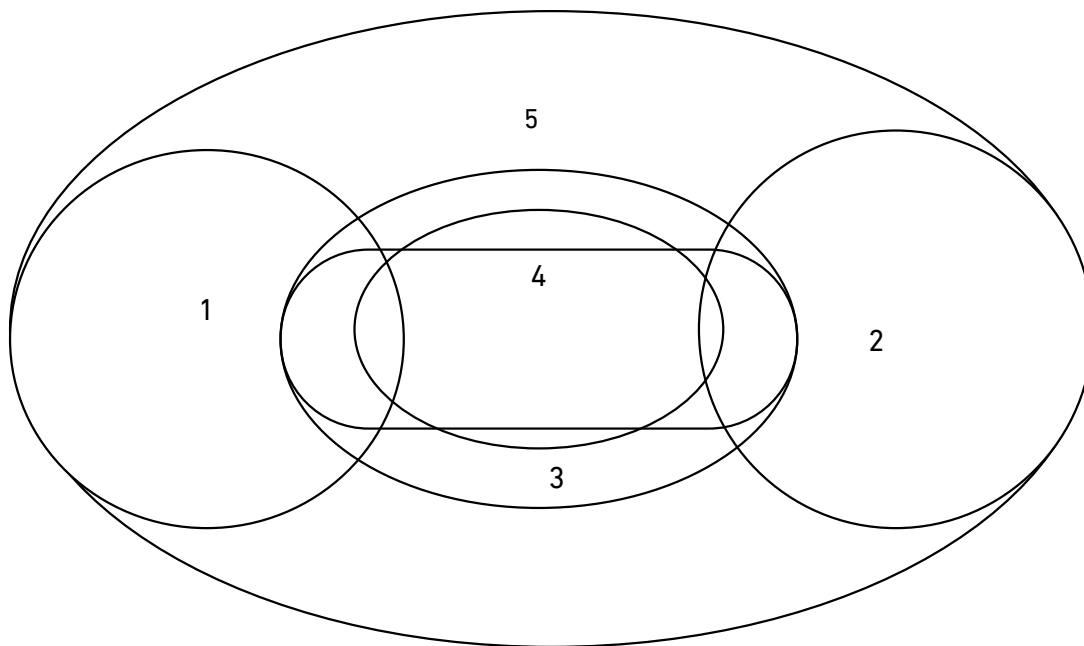

Рис. 1. Системне бачення проєктної та грантової діяльності:

- 1 – політичні, соціально-економічні процеси у світі; 2 – інтереси союзів, країн, процеси їх взаємодії та боротьби; 3 – один з напрямів проєктів та грантів – природокористування і природоохоронна діяльність; 4 – процеси еколого-економічного, соціального регулювання життєдіяльності у ЄС; 5 – проєкти та гранти як інструмент менеджменту

Зазначені інформаційні технології агропромислового комплексу та врахування об'єктивних факторів розвитку ринкової економіки 21 століття для нашої держави призведуть до нарощування експортного потенціалу держави та збереження основного національного капіталу – земельних ресурсів, практичного впровадження курсу з євроінтеграції.

Згідно Інтернет-ресурсів та грантових програм однією з інновацій проєктного менеджменту є інклюзивний аграрний розвиток. Специфіка концепції інклюзивного аграрного розвитку полягає в усвідомленні недостатності аналізу лише показників економічного зростання на кшталт рівня доходів, прибутків, обсягів тощо. Перехід до інклюзивного аграрного розвитку передбачає покращення здоров'я населення, досягнення раціональної норми його харчування, удосконалення системи аграрного природокористування (органічне землеробство, діджиталізація згідно з положеннями концепції «Індустрія 5.0», нішеве виробництво, локальні виробництва тощо). В основі інклюзивного розвитку через розробку та реалізацію проєктів і грантів є: глобальна економічна

безпека, економічна безпека регіону, бізнесу та особистості; якість життя; здатність залучати інвестиційні ресурси для розвитку; розвиток економіки регіону; раціональне використання природно-ресурсного потенціалу громад у складі регіону або держави; досягнення стратегічних і тактичних цілей функціонування регіону й громад; еколого орієнтоване функціонування регіонального господарського комплексу та екологічна безпека щодо НПС; мінімізація соціально-економічних диспропорцій регіонального розвитку; перехід від застосування прямих інструментів стимулювання розвитку регіонів (громад і тому числі у контексті євроінтеграції, глобального «зеленого» курсу, циркулярної економіки); використання системних інструментів та механізмів стимулювання розвитку громад (у складі регіонів); використання можливостей грантового фінансування та транскордонного співробітництва тощо.

Звідси тематикою грантових й бізнесових проєктів для України є наступні напрями: екологічний аудит територій громад як незалежної процедури системного соціо-еколого-економічного їх розвитку (в тому числі і питань безпеки аграрного природокористування, відновлення після війни); впровадження інноваційних, науково-технічних розробок і заходів щодо енергозбереження у всіх сферах діяльності; подальша інституціоналізація законодавчо-нормативного державно-приватного партнерства у агросекторі; створення системи малого і середнього бізнесу у громадах; диверсифікація аграрного та агропромислового виробництва; всі види партнерств з аграрним бізнесом для залучення розбудови інженерних мереж, транспортних та інформаційних комунікацій; залучення нових технологій виробництва («Індустрія 5.0»); впровадження екологічно чистих технологій виробництва аграрної продукції, модернізація існуючих зрошувальних та осушувальних систем; віртуальна вода та земельний слід; поширення державно-приватного партнерства за європейським зразком; створення позитивного іміджу громад перед інвесторами; залучення до проєктів екологічних («зелених») інвестицій; поглиблення міжрегіональної співпраці, спрощення збуту продукції; посилення кооперації і кластеризації (зумовлено конкурентною боротьбою за міжнародні ринки збуту продукції); ефективність і результативність – найбільш раціональне використання ресурсів місцевої громади; верховенство права; системність у рішеннях й компетентність виконання обов'язків представниками громади; залучення інновацій для системи

контролю; врахування інтересів майбутніх поколінь; ощадливе використання ресурсів держави і територіальних громад; підзвітність – відповідальність посадових осіб місцевого врядування за свою діяльність; забезпечення безпеки аграрного природокористування, наприклад, в рамках регіонів (єврорегіонів), що знаходять своє підтвердження у планах грантових програм ЄС [11].

Новітні тренди діяльності бізнесу і науки у світі та у програмі «Горизонт» формуються і найближчим часом розвиватимуться у межах таких тенденцій, як: різнополярність бізнесової, енергетичної діяльності; промислове виробництво та його розміщення у країнах, що розвиваються; органічне виробництво та його диверсифікація; нішевізація бізнесів та їх екологізація (оригінальні продукти і послуги, різні види екотуризму як стилю життя й освіти впродовж життя; створення еко та індустриальних парків й кластерів; кооперація; залучення інструментів регіонального та кластерного розвитку; розвиток несільськогосподарських видів діяльності на селі; диверсифікація енергетичного забезпечення та господарської діяльності; забезпечення розвитку інфраструктури; діджиталізація за положеннями «Індустрія – 5.0»; позиціонування нашої держави після війни як індустриально-технологічної; інклюзивність та скоординованість (сприяння розвитку малого та середнього бізнесу має залишатись пріоритетом державної політики); масова цифровізація (зокрема, в рамках «Індустрії 5.0», як створення дорожніх карт цифровізації окремих галузей та підприємств, перехід на нові цифрові стандарти, просвітницька діяльність серед суспільства); транскордонна співпраця з країнами – сусідами з питань підтримки бізнесу; інформаційне забезпечення населення тощо (рис. 2).

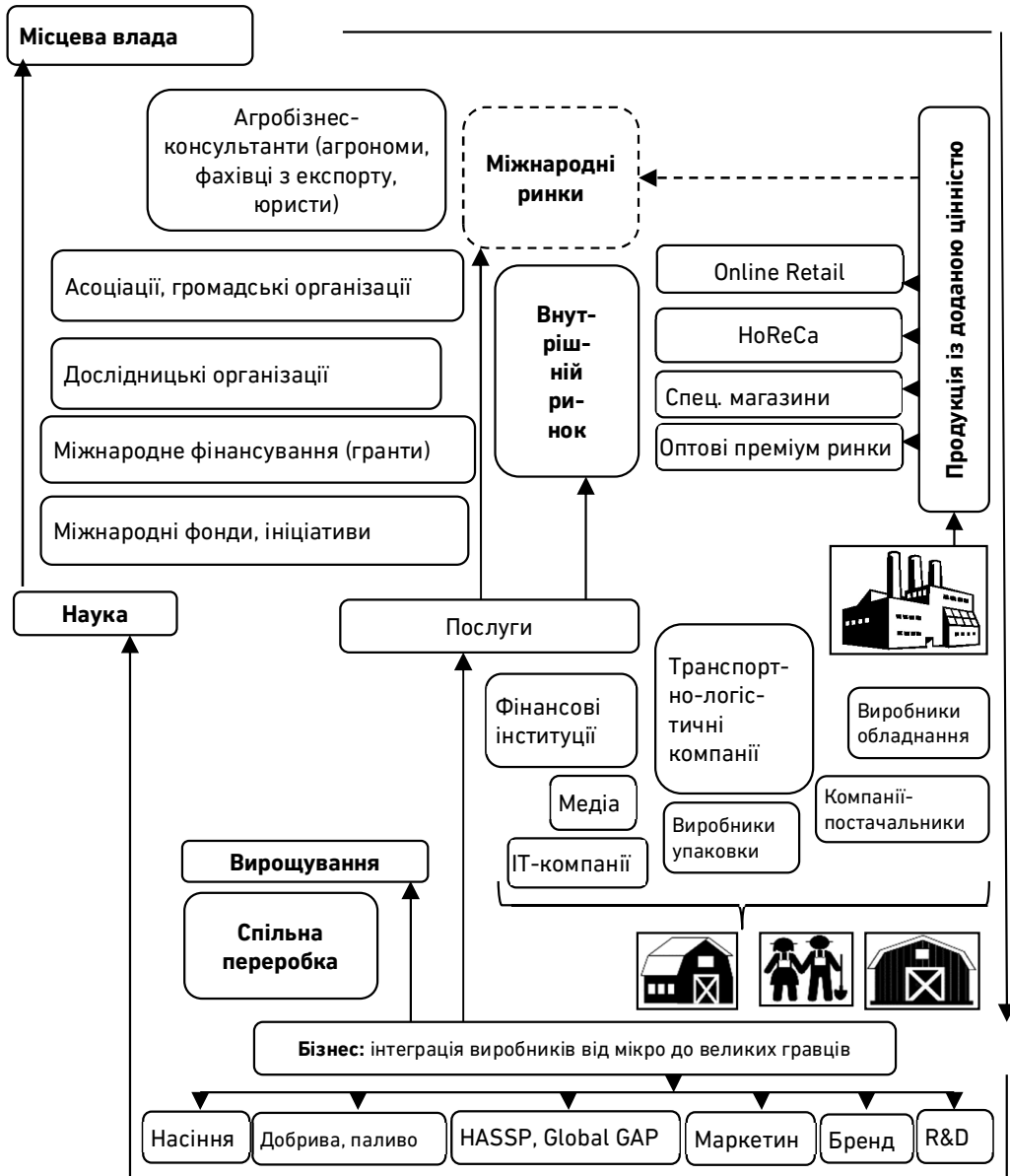

Рис. 2. Кластерний підхід у проектах та грантах

На відбір і реалізацію таких проектів в агропродовольчому секторі України значний вплив буде справляти (у мирний час) дуалізація аграрної економіки, тобто посилення відмінностей між сектором великомасштабних аграрних корпорацій (агрохолдингів) і сектором малих та середніх за розмірами підприємств (кластери, кооперативи) та інших господарюючих суб'єктів, серед яких переважна більшість фермерських господарств та господарств населення (селянських господарств), (рис. 3). Механізм процесу нішевізації в агробізнесі сприятиме безпеці аграрного природокористування. Звідси реалізовані проекти та їх масштабування все більше набувають стратегічного значення для виробників продукції й надавачів послуг. Проекти з кооперації є

необхідною детермінантою забезпечення економічного зростання країн, а для України – інструментом розвитку (відродження) держави у після військовий час.

Рис. 3. Основні складові об'єднання виробників у кластер, що підлягає оцінці у проектах грантових запитів

Така синергія у проектно-грантовій роботі створює, підтримує і збільшує можливості розвитку громад та держави і впливає на раціональне природокористування задля забезпечення безпеки на всіх рівнях, що корелює з науковими публікаціями, наприклад, визначених Концепцією забезпечення національної системи стійкості та розробленою концепцією безпеки аграрного природокористування [12]. Прикладом реалізованого сталого грантового проекту є «Формування підприємницького середовища для виробництва органічних ягід в трансграничних районах України і Білорусії» (2017–2019 рр.). Донор: Європейський Союз через програму Eastern Partnership Territorial Cooperation (EaPTC), Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit (GIZ) (Німецьке товариство з міжнародного співробітництва). Загальною метою було сприяння створенню бізнес-середовища із вирощування органічних ягідних культур для поліпшення життя місцевих громад в транскордонних громадах.

Проект був направлений на: споживачів, підприємства з вирощування ягід і саджанців ягідних культур, органічні підприємства, фермерів та підприємців, переробні та торговельні підприємства, державні адміністрації, освітні установи та громадські організації.

Науковими результатами проєкту було: транскордонне, інформаційне, ділове та освітнє середовище, що знизило витрати окремих господарств із переходу до органічного виробництва ягідних культур та до рослинництва взагалі. Результати проєкту дозволили підвищити інвестиційну привабливість транскордонних регіонів, збільшити число підприємців у сфері органічного виробництва. Соціальні, екологічні та економічні наслідки реалізованого проєкту наведено у [13].

Висновки. Отже, серед головних переваг щодо підготовки та реалізації грантових проєктів для агробізнесу та сфери притродокористування є: інновації та методологія написання; врахування соціо-еколого-економічних явищ і тенденцій; діджиталізація економіки й суспільного життя; технології «Індустрія 5.0»; ресурсна й енергетична ефективність; нові розробки щодо віртуальної води й земельного сліду; управління економікою й соціалізація різних верств населення; «зелені» фінанси; співпраця між різними інституціями і галузями діяльності, що актуалізується у наукових публікаціях, наприклад [14; 15].

1. EOS Crop Monitoring. URL: <https://eos.com/products/crop-monitoring>. (дата звернення: 12.04.2024). 2. Лише 35% землевласників. URL: ndlord.ua/news/lyshe-35-zemlevlasnykiv-hotovi-prodaty-svii-pai-pislia-vidkryttia-rynku/ (дата звернення: 12.04.2024). 3. Concorde Capital запустив онлайн платформу. URL: https://concorde.ua/ua/press/item_77967/ (дата звернення: 12.04.2024). 4. Гуторов А. О., Гуторов О. І., Грошев С. В. Управління ефективністю використання земельних ресурсів фермерських господарств: теорія та практика сталого землекористування : монографія / Нац. наук. центр «Ін-т аграр. Економіки». Харків : Друкарня Мадрид, 2020. 223 с. 5. Добряк Д. С., Вітвицька В. М. Грошова оцінка земель як важливий чинник регулювання ринку сільськогосподарських земель. *Землеустрій і кадастр*. 2010. № 1. С. 5–16. 6. Ходаківська О. В., Юрченко І. В. Нормативна грошова оцінка земель сільськогосподарського призначення: рентоутворюючі чинники. *Землепорядний вісник*. 2017. № 7. С. 14–18. 7. Хром'як Т. В. Удосконалення методики ринкової оцінки земель сільськогосподарського призначення в Україні : автореф. дис. ... канд. економ. наук : 08.07.02. Луганськ, 2003. 23 с. 8. Sustainable Banking Network – Members. International Finance Corporation, World Bank Group. URL: https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/topics_ext_content/ifc_external_corporate_site/sustainability-at-ifc/company-resources/sustainable-finance/sbn_members. (дата звернення: 12.04.2024). 9. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) від 11 грудня 2013 року № 1290/2013 про встановлення правил участі в Рамковій програмі з наукових досліджень та інновацій «Горизонт 2020» (2014–2020) та розповсюдження її результатів і про скасування Регламенту Ради (ЄС) № 1906/2006. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/1290-2013-es.pdf> (дата звернення: 12.04.2024). 10. EOS Data Analytics. URL: <https://eos.com/products/crop-monitoring/> (дата звернення: 12.04.2024). 11. Горизонт Європа. URL: <https://ms.nauka.gov.ua/pro-portal/gorizont-yevropa/> (дата звернення: 12.04.2024).

- 12.** Скрипчук П. М., Трач Р. В., Скрипчук М. П. Концептуальні положення проєктів циркулярної економіки для еколого-економічної безпеки аграрного природокористування. *Вісник Національного університету водного господарства та природокористування. Сер. Економічні науки.* 2023. Вип. 2(102). С. 246–261. URL: <https://visnyk.nuwm.edu.ua/index.php/econ> (дата звернення: 12.04.2024).
- 13.** Iryna Skorokhod, Petro Skrypchuk, Halyna Shpak, Vasyl Chemerys, Roman Yakubiv. Assessment of efficiency of the organic production development in Western Polissia regions. *Agricultural and Resource Economics: International Scientific E-Journal.* 2022. Vol. 8, No. 4. P. 134–170. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2022.08.04.06>
- 14.** Скрипчук П. М., Судук О. Ю. Моделі та механізми геоправління аграрними підприємствами : монографія. Рівне : НУВГП. 2020. 315 с.
- 15.** Green Finance and Developing Countries: Needs, Concerns and Innovations. *UNEP, Inquiry into the Design of a Sustainable Financial System (UN Environment Inquiry).* 2016. P. 9. URL: https://www.greengrowthknowledge.org/sites/default/files/downloads/resource/Green_Finance_for_Developing_Countries-1.pdf. (дата звернення: 12.04.2024).

REFERENCES:

- 1.** EOS Crop Monitoring. URL: <https://eos.com/products/crop-monitoring>. (data zvernennia: 12.04.2024).
- 2.** Lyshe 35% zemlevlasnykiv. URL: ndlord.ua/news/lyshe-35-zemlevlasnykiv-hotovi-prodaty-svii-pai-pislia-vidkryttia-rynku/ (data zvernennia: 12.04.2024).
- 3.** Concorde Capital zapustyv onlain platformu. URL: https://concorde.ua/ua/press/item_77967/ (data zvernennia: 12.04.2024).
- 4.** Hutorov A. O., Hutorov O. I., Hroshev S. V. Upravlinnia efektyvnistiu vykorystannia zemelnykh resursiv fermerskykh hospodarstv: teoriia ta praktyka staloho zemlekorystuvannia : monohrafiia / Nats. nauk. tsentr «In-t ahrar. Ekonomiky». Kharkiv : Drukarnia Madryd, 2020. 223 s.
- 5.** Dobriak D. S., Vitvytska V. M. Hroshova otsinka zemel yak vazhlyvyi chynnyk rehuliuвання rynku silskohospodarskykh zemel. *Zemleustrii i kadastr.* 2010. № 1. S. 5–16.
- 6.** Khodakivska O. V., Yurchenko I. V. Normatyvna hroshova otsinka zemel silskohospodarskoho pryznachennia: rentoutvoriuiuchi chynnyky. *Zemlevporiadnyi visnyk.* 2017. № 7. S. 14–18.
- 7.** Khromiak T. V. Udoskonalennia metodyky rynkovoї otsinky zemel silskohospodarskoho pryznachennia v Ukraini : avtoref. dys. ... kand. ekonom. nauk : 08.07.02. Luhansk, 2003. 23 s.
- 8.** Sustainable Banking Network – Members. International Finance Corporation, World Bank Group. URL: https://www.ifc.org/wps/wcm/connect/topics_ext_content/ifc_external_corporate_site/sustainability-at-ifc/company-resources/sustainable-finance/sbn_members. (data zvernennia: 12.04.2024).
- 9.** Rehlament Yevropeiskoho Parlamentu i Rady (leS) vid 11 hrudnia 2013 roku № 1290/2013 pro vstanovlennia pravyl uchasti v Ramkovii prohrami z naukovykh doslidzhen ta innovatsii «Horyzont 2020» (2014–2020) ta rozpovsiudzhennia yii rezultativ i pro skasuvannia Rehlamentu Rady (leS) № 1906/2006. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/1290-2013-es.pdf> (data zvernennia: 12.04.2024).
- 10.** EOS Data Analytics. URL: <https://eos.com/products/crop-monitoring/> (data zvernennia: 12.04.2024).
- 11.** Horyzont Yevropa. URL: <https://ms.nauka.gov.ua/pro-portal/gorizont-yevropa/> (data zvernennia: 12.04.2024).
- 12.** Skrypchuk P. M., Trach R. V., Skrypchuk M. P. Kontseptualni polozhennia proektiv tsyrkuliarnoi ekonomiky dlia ekoloho-ekonomichnoi bezpeky ahrarnoho pryrodokorystuvannia. *Visnyk Natsionalnoho universytetu vodnoho hospodarstva ta pryrodokorystuvannia. Ser. Ekonomichni nauky.* 2023. Vyp. 2(102). S. 246–261. URL: <https://visnyk.nuwm.edu.ua/index.php/econ> (data zvernennia: 12.04.2024).
- 13.** Iryna

Skorokhod, Petro Skrypchuk, Halyna Shpak, Vasyl Chemerys, Roman Yakubiv. Assessment of efficiency of the organic production development in Western Polissia regions. *Agricultural and Resource Economics* : International Scientific E-Journal. 2022. Vol. 8, No. 4. P. 134–170. DOI: <https://doi.org/10.51599/are.2022.08.04.06> **14**. Skrypchuk P. M., Suduk O. Yu. Modeli ta mekhanizmy heoupravlinnia ahrarnymy pidprijemstvamy : monohrafiia. Rivne : NUVHP. 2020. 315 s. **15**. Green Finance and Developing Countries: Needs, Concerns and Innovations. *UNEP, Inquiry into the Design of a Sustainable Financial System (UN Environment Inquiry)*. 2016. P. 9. URL: https://www.greengrowthknowledge.org/sites/default/files/downloads/resource/Green_Finance_for_Developing_Countries-1.pdf. (data zvernennia: 12.04.2024).

Skrypchuk P. M. [1; ORCID ID: 0000-0002-2835-4711],
Doctor of Economics, Professor,
Chata R. V. [1; ORCID ID: 0009-0007-8207-9320],
Post-graduate Student,
Skrypchuk M. P. [1; ORCID ID: 0000-0003-2886-5746]
Post-graduate Student

¹*National University of Water and Environmental Engineering, Rivne*

MANAGEMENT OF GRANT PROJECTS IN UKRAINE: INNOVATIONS IN AGRICULTURAL LAND USE

The article reveals methodological approaches of considering the provisions of EU directives and programs for developing, writing, and implementing grant projects. In particular, this includes Regulation (EU) No 1291/2013 of the European Parliament and of the Council, which establishes the Horizon Framework Program for Research and Innovation. The Horizon Program supports the creation and functioning of the European Research Area, which ensures the free circulation of scientific knowledge, technologies, and researcher mobility by strengthening cooperation between the EU and member states and among the member states themselves through applying a coherent set of rules.

The main directions of project activities for grant applications related to rational natural resource use, agribusiness, and the conceptual provisions of «Industry 5.0» are: optimization of natural and land use, social and economic consequences for society, land users' responsibility, and the implementation of organizational and agrotechnical measures. The relevance in projects has been established: skills and knowledge of European requirements regarding promising programs and relevant grant competition topics, digitalization of agribusiness, development of niche businesses and small farming, space monitoring and land assessment, risk assessment and insurance, etc.

It has been proven that the value of the project approach in grant programs lies in their unified complex, which gives a synergistic effect for

political, economic, and national priorities and for the EU as a whole, taking into account: the direct cost and quality of natural capital in general and each of its resources in particular; the indirect cost, as a complex of conditions and the state of the environmental and economic system of the region (state); the cost of deferred alternatives – potential benefits from the future use of certification requirements (certified agricultural products, carbon certification, management systems, agricultural land and forests, natural-economic systems as such information is gaining more importance in the global society and economy).

The article reveals methodological, innovative socio-ecological-economic directions and trends regarding the development and implementation of grant projects worldwide and in the EU. Among the main advantages of preparing and implementing grant projects for agribusiness and the field of natural resource use are identified: innovations in relevant sectors and methodology of writing; taking into account socio-ecological-economic phenomena and trends; digitalization of the economy and social life; Industry 5.0 technologies; resource and energy efficiency; cooperation between various institutions and fields of activity.

Keywords: grant; project management; agricultural land use; digitalization; innovations.

Отримано: 29 травня 2024 року
Прорецензовано: 03 червня 2024 року
Прийнято до друку: 21 червня 2024 року